

Stanowisko Nr 15
Prezydium Naczelnej Rady Pielęgniarek i Położnych
z dnia 24 lutego 2026 r.

**w sprawie szczepień noworodków przeciw gruźlicy w czasie realizacji pilotażu badań
przesiewowych**

Prezydium Naczelnej Rady Pielęgniarek i Położnych stoi na stanowisku, iż szczepienie noworodków przeciw gruźlicy (BCG) w pierwszej dobie jest istotnym elementem systemu ochrony zdrowia w zakresie profilaktyki chorób zakaźnych.

Profilaktyka łączy szczepienia ochronne, wczesne wykrywanie chorób, leczenie, kontrolę zakażeń i działania społeczne. Szczepienie noworodków BCG jest jednym z filarów zapobiegania ciężkim postaciom choroby gruźlicy u dzieci.

W 2023 roku (dane z 15 marca 2024 roku Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc) zarejestrowano w Polsce 4231 przypadków gruźlicy, w tym 4077 gruźlicy płuc. Zapadalność wynosiła 11,2 na 100 tys. Zachorowało 45 dzieci i 60 nastolatków.

Zgodnie z treścią art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 1675) osoby przebywające na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej są obowiązane na zasadach określonych w ustawie do poddania się szczepieniom ochronnym. Obowiązek ten dotyczy nie tylko obywateli polskich, ale wszystkich, którzy przebywają w Polsce.

Powyższy akt prawny wskazuje, iż w przypadku osoby nieposiadającej pełnej zdolności do czynności prawnych odpowiedzialność za wypełnienie obowiązków, o których mowa w ust. 1, ponosi osoba, która sprawuje prawną pieczę nad osobą małoletnią lub bezradną, albo opiekun faktyczny w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2024 r. poz. 581). Oznacza to, że za realizację obowiązku przyjęcia szczepień ochronnych przez dzieci odpowiedzialni są ich opiekunowie prawni, czyli z reguły rodzice.

Należy zwrócić uwagę, iż w tym przypadku pacjent nie ma możliwości odmowy, chronionym dobrem jest bowiem zdrowie powszechne oraz zapobieganie rozprzestrzenianiu się chorób zakaźnych. Odmowa poddania dzieci szczepieniom obowiązkowym niesie za sobą konsekwencje zarówno o charakterze administracyjnym, jak i w niektórych przypadkach karnym.

Podkreślenia wymaga fakt, iż o realizacji obowiązkowych szczepień ochronnych i kwalifikacji do ich podania u dziecka decyduje lekarz, po wykonaniu szczegółowego badania stanu zdrowia dziecka oraz zebraniu wywiadu z rodzicem, co pozwala na wykluczenie przeciwwskazań do szczepienia. W przypadku dzieci, u których lekarz stwierdza realne ryzyko choroby, szczepienie zostaje odroczone.

Prezydium Naczelnej Rady Pielęgniarek i Położnych uważa, że w związku z nadal wysoką zapadalnością na gruźlicę w Polsce i na świecie, a także zgodnie z wytycznymi WHO oraz obowiązującymi przepisami prawa, zdrowe noworodki powinny być szczepione przeciw gruźlicy przed wypisaniem ze szpitalnego oddziału noworodkowego. Należy jednak zaznaczyć, że ze wskazań medycznych szczepienie to nie jest przeprowadzane u wszystkich dzieci przebywających na tym oddziale.

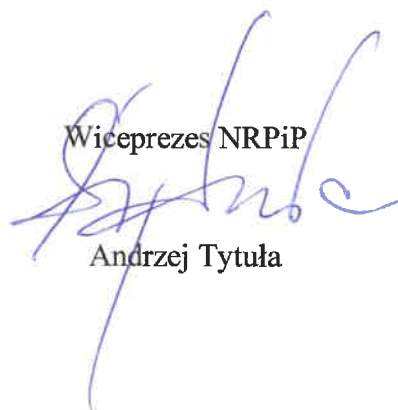
W związku z tym zwracamy się do Ministerstwa Zdrowia o podjęcie działań mających na celu uszczegółowienie przepisów regulujących tę kwestię poprzez jednoznaczne określenie poradni specjalistycznych i przychodni podstawowej opieki zdrowotnej, jako podmiotów leczniczych, do których matki mają obowiązek zgłaszać się w przypadku, gdy ich dzieci nie zostały zaszczepione BCG w oddziale.

Sekretarz NRPiP

Kamilla Gólcz

Wiceprezes NRPiP

Andrzej Tytuła